

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 615/2024-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Michalom Fecil'akom, advokátom, Jesenná 8, Prešov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní sp. zn. 16C/47/2017 takto

rozhodol:

- Postupom Okresného súdu Prešov v konaní sp. zn. 16C/47/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Okresnému súdu Prešov **prikazuje** v konaní sp. zn. 16C/47/2017 konať bez zbytočných prieťahov.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **500 eur**, ktoré **je** mu Okresný súd Prešov **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Prešov **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. októbra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny

základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania. Sťažovateľ tiež požaduje finančné zadosťučinenie 3 000 eur.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 615/2024-14 z 21. novembra 2024 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Sťažovateľ sa žalobou doručenou okresnému súdu v novembri 2017 domáhal voči žalovaným vydania bezdôvodného obohatenia. Okresný súd rozsudkom zo septembra 2021 uložil každému zo žalovaných zaplatiť sťažovateľovi konkrétnu sumu s úrokom z omeškania a priznal sťažovateľovi voči žalovaným nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Proti rozsudku okresného súdu podali žalovaní odvolania, o ktorých rozhodol krajský súd rozsudkom z októbra 2022 tak, že ho v časti istiny potvrdil. V časti úroku z omeškania a nároku na náhradu trov konania rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Po vrátení veci okresný súd rozhodol o zvyšku predmetu konania rozsudkom z 28. februára 2023, ktorým sťažovateľovi priznal úrok z omeškania a tiež nárok na náhradu trov konania voči žalovaným v rozsahu 100 %. Rozsudok nadobudol právoplatnosť 3. mája 2023.

4. Sťažovateľ 19. mája 2023 požiadal okresný súd, aby rozhodol o výške náhrady trov konania a predložil ich vyčíslenie. Okresný súd rozhodol o výške náhrady trov konania sťažovateľa uznesením vyššieho súdneho úradníka z 28. augusta 2023, proti ktorému sťažovateľ 14. septembra 2023 podal sťažnosť. Keďže o sťažnosti nebolo rozhodnuté, podal sťažovateľ 24. apríla 2024 okresnému súdu žiadosť o rozhodnutie o jeho sťažnosti proti uzneseniu o výške náhrady trov konania. Na túto žiadosť reagoval okresný súd tým, že mu v máji 2024 zaslal sťažnosť žalovaného v 1. rade podanú proti uzneseniu o výške náhrady trov konania s tým, že sa k nej môže vyjadriť. Sťažovateľ túto možnosť nevyužil, pričom do podania ústavnej sťažnosti nebolo o sťažnostiach strán sporu proti uzneseniu o výške náhrady trov konania rozhodnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ poukazuje na to, že nečinnosť či nesústredená činnosť okresného súdu pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania predstavuje obdobie 17 mesiacov, pričom o sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o výške náhrady trov konania súd rozhoduje už celý kalendárny rok. Tento postup okresného súdu má za následok porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote. Sťažovateľ tiež požaduje zohľadniť, že žalovaný v 1. rade sa počas obdobia nečinnosti okresného súdu dostal do finančných problémov a je proti nemu vedená exekúcia. Z dôvodu nečinnosti okresného súdu sa značne znížila pravdepodobnosť, že sa sťažovateľovi podarí domôcť sa nároku na náhradu trov konania od tohto žalovaného.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

6. Okresný súd vo vyjadrení potvrdil, že sťažovateľ 24. apríla 2024 požiadal o rozhodnutie o sťažnosti proti rozhodnutiu o výške trov konania. Spis však z dôvodu choroby vyššieho súdneho

úradníka nebol predložený zákonnému sudcovi na rozhodnutie, preto došlo k ďalšiemu plynutiu času. Na vybavenie veci malo vplyv aj to, že spis bol 15. júla 2024 pripojený k spisu vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 18C 60/2023, čo malo vplyv na časovú os vybavenia veci. O sťažnosti sťažovateľa bude rozhodnuté v najbližších dňoch.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

8. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

9. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

10. Po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej (3. mája 2023) je posudzované konanie vo fáze rozhodovania o výške trov konania, čo patrí k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania v predmetnej fáze nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

11. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v posudzovanom období napadnutého konania, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnej fáze konania k zbytočným prietahom. Význam veci pre sťažovateľa je daný tým, že ako úspešná strana súdneho sporu po právoplatnom rozhodnutí v merite veci očakáva, že mu budú nahradené finančné prostriedky, ktoré v konaní vynaložila.

12. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietahov v posudzovanom období napadnutého konania, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti a z vyjadrenia okresného súdu. Po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej 3. mája 2023 sťažovateľ 19. mája 2023 vyčíslil trovy konania a požiadal, aby okresný súd rozhodol o výške trov konania. Na to okresný súd reagoval uznesením vyššieho súdneho úradníka z 28. augusta 2023, ktorým rozhodol o výške trov konania sťažovateľa, proti ktorému podal sťažovateľ 14. septembra 2023 sťažnosť. O tejto sťažnosti okresný súd nerozhodol napriek tomu, že sťažovateľ 24. apríla 2024 požiadal o rozhodnutie o jeho sťažnosti. Nečinnosť okresného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu o výške trov konania tak trvá cca rok a 3 mesiace, pričom ju nemožno ospravedlniť skutočnosťou, že predmetný spis bol pripojený k inému spisu okresného súdu.

13. Vychádzajúc z uvedeného, dospel ústavný súd k názoru, že v posudzovanom konaní v časti rozhodovania o sťažnosti proti uzneseniu o výške trov konania došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

14. Ústavný súd na základe zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, mu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov, pretože namietané konanie v časti rozhodnutia o sťažnosti proti uzneseniu o trovách konania nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľa právoplatne skončené.

V.

Primerané finančné zadost'učinenie

15. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, I. ÚS 257/08, IV. ÚS 302/2020). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadost'učinenia.

16. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia 3 000 eur, čo odôvodnil skutočnosťou samotného zásahu do svojich práv, ku ktorému došlo nečinnosťou okresného súdu pri rozhodovaní o výške trov konania. Finančné zadost'učinenie tiež odôvodnil hrozbou nevyožiteľnosti svojho nároku voči žalovanému v 1. rade, ktorý sa počas obdobia nečinnosti okresného súdu stal daňovým dlžníkom a na jeho majetok bolo zriadené záložné právo a je proti nemu vedená exekúcia.

17. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho nečinnosť vo vzťahu k rozhodnutiu o sťažnosti proti uzneseniu o výške náhrady trov konania, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľa, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie 500 eur pre sťažovateľa za primerané finančné zadost'učinenie. Ústavný súd k tomu poznamenáva, že miera právnej neistoty sťažovateľa vo fáze rozhodovania o výške náhrady trov konania je neporovnateľná s fázou pred rozhodnutím vo veci samej.

Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadosťučinenia, ktorú už ústavný súd nepovažoval za primeranú, návrhu sťažovateľa nevyhovel.

VI. Troy konania

18. Zistené porušenie základných práv sťažovateľa odôvodňuje, aby mu okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil troy konania, ktoré mu vznikli právnym zastúpením.

19. Výška náhrady bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon v roku 2024 je 343,25 eur. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti 2 x 343,25 eur), čo predstavuje 686,50 eur, spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 13,73 eur) predstavuje náhrada trov 713,96 eur. Táto suma sa zvyšuje o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 %, keďže právny zástupca sťažovateľa je platcom tejto dane a úkony právnej služby vykonal v roku 2024. Spolu tak sťažovateľovi patrí náhrada trov konania vo výške 856,75 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. januára 2025

Robert Šorl
predseda senátu